

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΓΥΝΗ

ΑΝ ἡ ἠθικὴ κλίνη καθ' ὀλοκληρίαν πρὸς τὸ δόγμα τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, εἰς πατῆρ, εἰς υἱός, οἱ σύζυγοι οὐδὲν ἔχουσι συμφέρον νὰ ὦσιν ἄθεοι.

Πῶς ἐπὶ παραδείγματι δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν τὴν ἰδέαν, ὅτι, μία γυνὴ δύναται νὰ ἴηται ἄθεος; Τίς θὰ ὑποστηρίξῃ τὴν βροτὴν ταύτην ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ τῆς ἂν οὐχὶ ἤθρησκαίᾳ; Ὅν τὸ πλέον ἀνίσχυρον τῆς φύσεως, πάντοτε εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου, ἢ τῆς ἀπωλείας τῶν ἑαυτοῦ θεγγήτρων, τίς θὰ ὑποστηρίξῃ τὸ πλάσμα τοῦτο, ὅπερ μειδιᾷ καὶ ἀποθνήσκει, ἂν ἡ ἐλπίς αὐτοῦ δὲν ὑπάρχῃ ἐκεῖθεν ἐφημέρου ὑπάρξεως;

Σ. Δ. Π. Σ. Ἐποθοῦμεν ἐφέτος νὰ γνωρίσωμεν ἀρμοδιώτερον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον τὴν μετ' ἰδίου ἐθουσιασμοῦ ἐξαιρέτως συνεργαζομένην ἐν τῇ «**Ποικίλῃ Σοφῇ**» αἰσθηματικωτάτην καὶ ἐπιγάρτα δεσποινίδα **Παρθοκηνὴν Παππακώστα**, κόρην ἐρασμιωτάτην καὶ καλλιτέχνιν καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, πλασθεῖσαν διὰ λεπτὴν ἀτμόσφαιραν ἰδανικωτέρου βίου καὶ διὰ τὰς πνευματικὰς τρυφὰς τοῦ εὐγενεστέρου κόσμου,

Καὶ χάριν μόνης τῆς καλλονῆς αὐτῆς ἡ γυνὴ ὀφείλει νὰ ἴηται θεοσεβής. Ἡ γλυκύτης, ἡ ὑποταγή, τὸ εὐχαρι, ἡ τρυφερότης, ἀποτελοῦσι μέρος τῶν θεληγμάτων, δι' ὧν ὁ Πλάστης ἐπρόεικσε τὴν πρώτην ἡμῶν μητέρα, ἡ δὲ φιλοσοφία εἶναι θανάσιμος εἰς τὰ τοιαῦτα εἶδους θεληγτρα. Ἡ γυνὴ, ἥτις ἔχει ἐκ φύσεως τὸ ἔνστικτον τοῦ μυστηρίου, ἥτις εὐχαριστεῖται νὰ κρούηται, ἥτις οὐδέποτε ἐπίδεικνύει ἢ μέρος τῶν ἐαυτῆς χαρίτων καὶ σκέψεων, ἦν δύναται τις νὰ μαντεύσῃ ἀλλ' οὐκ νὰ γνωρίσῃ, ἥτις καὶ ὡς μήτηρ, καὶ ὡς παρθένος εἶναι πλήρης μυστηρίου, ἥτις ἐλκύει πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀγωνίαν αὐτῆς, ἥτις ἐπλάσθη διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ μυστηριωδέστερον τῶν αἰσθημάτων, τὴν αἰδῶ καὶ τὸν ἔρωτα, ἡ γυνὴ αὕτη, ἀπαρνούμενη τὸ γλυκὺ ἔνστικτον τοῦ φύλου τῆς, θέλει ζητήσῃ νὰ ὑψώσῃ διὰ χειρὸς ἀνισχύρου πλὴν τρομερᾶς, τὸ πικρὸν νέφος τὸ καλύπτει τὸν Θεόν! Εἰς τίνα νομίζει ὅτι θὰ γείνη ἀρεστὴ διὰ τοῦ ἀνοσιουργοῦ τοῦτου ἐπιχειρήματος; Νομίζει ὅτι θέλομεν λάβει μεγάλην ἰδέαν περὶ τοῦ πνεύματος αὐτῆς, ἂν προσθέσῃ τὰς γελίας ἀράς τῆς καὶ τὴν ἀναξίαν λόγου μεταφυσικῆς τῆς εἰς τὰς ἀράς τοῦ **Σπανιόκα** καὶ τοῦ **Βάβυλ** τὰ σοφίσματα; Ἀναμιθόλως δὲν σκέπτεται νὰ ἐκλέξῃ σύζυγον· τίς νουνεχῆς ἀνὴρ θὰ θελήσῃ νὰ συζευθῇ σύντροφον ἀσέβῃ;

Σπανιώς ἡ ἀπιστος γυνὴ ἔχει ἰδέαν τῶν ἐαυτῆς καθηκόντων· διέρχεται τὰς ἡμέρας τῆς, ἡ κρίνουσα περὶ ἀρετῆς χωρὶς νὰ τὴν θέτῃ εἰς πρᾶξιν, ἡ ἀκολουθοῦσα τὰς ἡδονὰς αὐτῆς ἐν τῇ τοῦ κόσμου τύρβῃ. Ἡ ψυχὴ τῆς εἶναι κενή, ἡ κεφαλὴ τῆς κούφη! Τὴν κατατρώγει ἡ ἀνία, δὲν ἔχει οὔτε Θεόν, οὔτε οἰκιακὰς φροντίδας, ὅπως πληρώσῃ τὴν ἄβυσσον τῶν στιγμῶν αὐτῆς!

Πλησιάζει ἡ τιμωρὸς ἡμέρα· ὁ Χρόνος φθάνει, φέρον ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸ Γήρας. Τὸ λευκότερον φάσμα μὲ τοὺς κυρτοὺς ὤμους καὶ τὰς ψυχρὰς χεῖρας, ἵσταται ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τοῦ οἰκηθῆτος τῆς ἀπίστου γυναικός! Τὸ βλέπει, καὶ ἀναβοᾷ! Πλὴν τίς δύναται ν' ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τῆς; Ὁ σύζυγος; Πρὸ πολλοῦ ἀπεσῦρθη ἐκ τοῦ θεάτρου τῆς ἀπιστίας τῆς. Τὰ τέκνα; Διαφθαρέντα ὑπὸ ἀγωγῆς ἀσεβοῦς καὶ τοῦ μητρικοῦ παραδείγματος, φροντίζουσι διὰ τὴν μητέρα των;

Ἐὰν ἀνασκοπήσῃ τὸ παρελθόν, δὲν βλέπει ἢ ἔρημον, ἐν ᾧ οὐδὲν ἔχως ἀρετῆς ἀφῆκεν.

Ἦδῃ τὸ πρῶτον, οἱ ζοφεροὶ τῆς λογισμοὶ στρέφονται πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀργίζει νὰ πιστεύῃ ὅτι θὰ ἴητο πολὺ γλυκύτερον, ἂν εἶχε μίαν θρησκείαν. Ἀνωφελὴς μεταμέλεια! Ἡ ἐσχάτη τιμωρία τοῦ ἀθείσμου· ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἶναι νὰ ἐπιθυμῇ τίς τὴν πίστιν, χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὴν ἀποκτήσῃ.

Ὅταν, εἰς τὸ τέρομα τοῦ σταδίου του, ἀναγνωρίσῃ τις τὰς πλάνυς ψευδοῦς φιλοσοφίας, ὅταν τὸ **Μηδὲν** ὡς ἀπίσιος ἀστὴρ ἀργίξῃ ν' ἀνατέλλῃ εἰς τὸν ὀρίζοντα τοῦ βίου, θέλει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ δὲν εἶναι πλέον καιρὸς· τὸ πνεῦμα, ἀποκτηνωθὲν ὑπὸ τῆς ἀπιστίας ἀπορρίπτει πᾶσαν πεποιθήσιν. Ὡ! πόσον τότε ἡ μόνωσις καθίσταται δεινὴ, ὅταν ταυτοχρόνως ἀποσύρονται ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι!

Ἀποθνήσκει ἡ γυνὴ αὕτη, ἐκπνέει εἰς τὰς ἀγκάλας ἐμπίστου νοστακόμου, ἢ ἀνδρὸς κουρασθέντος ἐκ τῶν πόνων αὐτῆς, ὅστις εὐρίσκει ὅτι ἀνθεῖξε πολλὰς ἡμέρας! Ἐλαφρὸν φέρετρον ἐγκλείει τὴν ἀτυχῆ ὀλόκληρον. Δὲν βλέπει τις εἰς τὴν κηδεῖαν αὐτῆς οὔτε θυγατέρα λυσίκομον, οὔτε γαμβροὺς καὶ ἐγγόνους κλαίοντας, ἀξιοπρεπῆ ἀκολουθίαν, ἥτις μὲ τὰς εὐχὰς τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ ἱερέως συνοδεύει εἰς τὸν τάφον τὴν μητέρα τῆς οἰκογενείας. Ἴσως μόνον ἄγνω-

πολυτίμως δὲ συντελοῦσαν εἰς τὴν ἐκλεκτὴν διάδοσιν καὶ πρόδοον τοῦ Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου. Τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐγκαρδίου ἐφέσεώς μας ταύτης δὲν ἀναβάλλομεν διὰ τὸ ἀόριστον ἐντελὸς μέλλον, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ἔτος τοῦ 1896, ἐὰν καὶ πάλιν δὲν μᾶς ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν τύχην τὸ ἀπαράμιλλον κατάστημα τοῦ κ. Γροῦνδμαν, τὸ ἐξῆχος συντελέσαν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν παρασκευὴν τοῦ παρόντος τόμου. Ἡ ἀναβολὴ αὐτῆς εὐχαριστεῖ ἡμᾶς, διὰ τὰ γράψομεν ὅπως θέλομεν, ἀλλ' αὐξάνει τὴν ἀκίνδυνον πικρίαν ἐκείνων, οἵτινες, συντρίβοντα πρὸ τοῦ πνευματικοῦ φωτός, ὅπερ δυνατόν νὰ ἐγκλείῃ μία ἀληθὴς ὑπέροχος καὶ ποιητικωτάτη ψυχὴ.

στος υἱός, ἀγνοῶν τὸ ἐπονείδιστον μυστικὸν τῆς γεννήσεώς του, συναντήσῃ ἐκ τύχης τὴν ἐκφορὰν· ἐκπλήσσεται διὰ τὴν ἐγκαταλειμμένην ταύτην σορὸν, καὶ ἐρωτᾷ τὸ ὄνομα τῆς νεκρᾶς, ἐκείνους, οἵτινες πορεύονται, ὅπως ῥίψωσιν εἰς τοὺς σκώληκας τὸ πτώμα τοῦτο, ὅπερ τοῖς ὑπεσχέθη ἡ ἄθεος γυνή!

Πόσον διάφορος ἡ τύχη τῆς θεοσεβοῦς γυναίκος! Τὰς ἡμέρας τῆς περιβάλλει ἡ χαρὰ, ἡ ζωὴ τῆς εἶναι πλήρης ἀγάπης· ὁ σύζυγος, τὰ τέκνα, οἱ ὑπηρέται, τὴν σέβονται, τὴν λατρεύουσι.

Πάντες ἔχουσι τυφλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτήν, διότι ἀκράδαντος πεποιθήσις τοὺς ὠθεῖ πρὸς ἐκείνην, ἥτις εἶναι πιστὴ εἰς τὸν Θεόν. Ἡ πίστις τῆς χριστιανῆς ταύτης ἐνισχύεται ὑπὸ τῆς εὐτυχίας αὐτῆς, ἡ δὲ εὐτυχία ὑπὸ τῆς πίστεώς της!

Οὕτως ἐγόντων τῶν πραγμάτων, ἔδει νὰ ἦναι τις λίαν ἰσχυρογνώμων, ὅπως μὴ ἀποδεχθῆι τὴν γνώμην, ἐν ἧ οὐ μόνον τὸ λογικὸν εὐρίσκει πλείστα ἀποδείξεις, ἀλλ' ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἠθικὴ, ἡ εὐδαιμονία, ἡ ἐλπίς, αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐνστικτον, καὶ αἱ τῆς ψυχῆς ὀρμαί, ὀδηγοῦσιν ἡμᾶς κατὰ φύσιν. Διότι, ἂν ἦτο ἀληθές, ὡς εἶναι ψευδές, ὅτι τὸ πνεῦμα κρατεῖ ἴσῃ τὴν πλάστιγγα μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀθεϊσμοῦ, εἶναι καὶ πάλιν βέβαιον ὅτι αὕτη ἤθελε κλίνει πολὺ πρὸς τὸ μέρος τοῦ πρώτου. Ἐκτὸς τοῦ λογικοῦ, ὁ ἄνθρωπος θέτει ἐπὶ πλέον ἐπὶ τῆς πλάστιγγος τοῦ Θεοῦ ὄλον τὸ βᾶρος τῆς ἑαυτοῦ καρδίας

Ἡ θρησκεία ἀρύεται τὰ ἐπιχειρήματά της ἐκ τῆς εὐαισθησίας τῆς ψυχῆς, ἐκ τῶν ἡδυτέρων αἰσθημάτων τῆς ζωῆς, τῆς υἱϊκῆς στοργῆς, τοῦ συζυγικοῦ ἔρωτος, τῆς μητρικῆς τρυφερότητος Ὁ ἀθεϊσμός ὑποτάσσει τὸ πᾶν, εἰς τὸ κτηνώδες ἐνστικτον, καὶ ὡς πρῶτον ἐπιχειρήμα τοῦ ἑαυτοῦ συστήματος παρουσιάζει ἡμῖν μίαν καρδίαν, ἣν οὐδὲν δύναται νὰ συγκινήσῃ Τέλος, ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ θρησκείᾳ μᾶς βεβαιοῦσιν, ὅτι αἱ δυστυχίαι ἡμῶν θὰ ἔχωσι τέρμα, μᾶς παρηγοροῦσι, σπογγίζουσι τὰ δάκρυα ἡμῶν, μᾶς ὑπόσχονται νέαν ζωὴν . . . Ἐν τῇ θρησκείᾳ τοῦ ἀθεϊσμοῦ, αἱ ἀνθρώπινοι δυστυχίαι θυμιάζονται, ὁ Θάνατος εἶναι ὁ ἱερουργός, βωμὸς ἐν φέρετρον, καὶ τὸ **Μυθὲν** ὁ Θεός!

5 Ἀπριλίου 1894

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Θ.Μ. ΠΑΠΠΑΚΩΣΤΑ

ΘΛΙΒΕΡΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Μέσ' ἔς τ' οὐρανὸν τὰ φωτερὰ κι' ἀστερωμένα βᾶθη
ἐν' ἀστεράκι ἐκύλισε κ' ἐσθύστηκε κ' ἐχάθη.

Στὸν κάμπο ποῦχει γιὰ στολὴ καθ' εὐωδιὰ καὶ χρώμα
ἐν' ἄνθος ἐμαράθηκε κ' ἐσκόρπισε ἔσθ' ἡ χῶμα.

Σὲ μιὰ καρδίᾳ ποῦ γρήγορα καὶ δυνατὰ κτυπάει
μια μονάκριβη χαρὰ ἐπέταξε καὶ πάει.

Μὴν κλάψετε τὸν οὐρανὸν κ' ἐν' ἄστρο του ἂν ἐχάθη,
γιατ' ἔχει ἀστέρια ἀμέτρητα ἔς τ' ἀμέτρητά του βᾶθη.

Μηδὲ τὸν κάμπο κλάψετε, γιατί κ' αὐτὸς ἀκόμα
ἔχει γιλιᾶδες λούλουδα ἔς τὸ πράσινόν του χῶμα.

Ὅμοις τῇ δύστυχῃ καρδίᾳ, ἄχ! τὴν καρδίᾳ τῇ μαύρῃ
μόνον ἐκείνη κλάψετε — ἄλλῃ χαρὰ ποῦ ναῦρη;

5η Δεκεμβρίου 1894

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ